

Відгук
офіційного опонента кандидата педагогічних наук
Слободяник Ольги Володимирівни
на дисертаційне дослідження **Гайди Василя Ярославовича**
«МЕТОДИЧНА СИСТЕМА ФОРМУВАННЯ САМООСВІТНЬОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ З ФІЗИКИ УЧНІВ ОСНОВНОЇ ШКОЛИ В
ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ» подану на
здобуття наукового ступеня доктора філософії за
спеціальністю 014 Середня освіта (фізика)

Актуальність теми виконаної роботи та зв'язок із планами відповідних галузей науки. Однією з важливих умов сьогодення є розвиток інтелектуально розвиненої особистості зі сформованим світоглядом та критичним мисленням. Саме на це спрямовано інноваційні зміни в освітньому процесі задекларовані в нормативно-законодавчих документах, зокрема, в Законі України «Про освіту», Указі Президента України «Про заходи щодо забезпечення пріоритетного розвитку освіти в Україні», концепції «Нової української школи» та Національній парадигмі сталого розвитку України.

Автор дослідження, Гайда В.Я. справедливо зазначає, що сучасне інформаційне суспільство потребує молодь, здатну до саморозвитку та самонавчання в умовах загострення глобальної екологічної кризи та діджиталізації освітнього процесу, а освіта загалом повинна мати випереджувальний характер, відповідати основним тенденціям розвитку суспільства, допомагати молоді швидко адаптуватися до змін у цифровому суспільстві. Проведений дисертантом аналіз дозволяє стверджувати, що сьогодні спостерігається недостатній рівень розвитку в учнів основної школи готовності до самостійного здобування знань, саме тому актуальність обраної автором теми дослідження „*Методична система формування самоосвітньої компетентності з фізики учнів основної школи в освітньому середовищі сталого розвитку*” не викликає сумнівів, крім того, методика навчання фізики в закладах загальної середньої освіти з метою формування самоосвітніх умінь учнів, їх всебічного

розвитку, забезпечення їх здатності навчатися впродовж життя та вироблення сталих звичок життєдіяльності потребує вдосконалення.

Напрямок дослідження, обраний дисертантом, визначений відповідно до тематичного плану наукових досліджень лабораторії дидактики фізики Інституту педагогіки Національної академії педагогічних наук України в Центральноукраїнському державному педагогічному університеті імені Володимира Винниченка і є складовою теми: «Теоретико-методичні основи навчання фізики і технологій у загальноосвітніх і вищих навчальних закладах» (держ. реєстр №0116U005381).

Найбільш істотні наукові результати, що містяться в дисертації.

Основні наукові результати дослідження отримані автором особисто та відзначаються науковою новизною. До найбільш суттєвих наукових положень, висновків та рекомендацій слід віднести такі: *вперше* теоретично і експериментально обґрунтовано методичну систему формування самоосвітньої компетентності учнів основної школи в освітньому процесі з фізики на засадах сталого розвитку у взаємозв'язку мотиваційно-ціннісного, організаційно-діяльнісного, когнітивного та рефлексивно-аналітичного компонентів самоосвітньої компетентності; визначено педагогічні умови формування самоосвітньої компетентності учнів основної школи в освітньому процесі з фізики на засадах сталого розвитку (готовність вчителя до реалізації процесу формування самоосвітньої компетентності учнів основної школи у процесі вивчення фізики у середовищі сталого розвитку; формування мотиваційно-ціннісного ставлення учнів до самоосвітньої діяльності на засадах сталого розвитку; наявність відповідного матеріально-технічного забезпечення та моніторинг рівня самоосвітніх умінь учнів); розроблені критерії для оцінювання рівнів сформованості самоосвітньої компетентності учнів: особистісний, когнітивний, діяльнісний, рефлексивний; *уточнено* поняття самоосвітньої компетентності учня основної школи; *удосконалено* методику формування самоосвітньої компетентності учнів основної школи, що передбачає

цілеспрямоване залучення учнів до проблемно-розвивальної, інтерактивної, проектної технологій навчання на засадах сталого розвитку; *подальшого розвитку набули*: ідея впровадження новітнього обладнання та реалізація навчальних проектів як ефективних засобів формування самоосвітньої компетентності учнів основної школи в освітньому процесі з фізики на засадах сталого розвитку, які забезпечують комплексний вплив на формування кожної компоненти самоосвітньої компетентності.

Ступінь обґрунтованості наукових положень. Обґрунтованість й достовірність наукових положень, висновків та рекомендацій, що сформульовані у дисертаційному дослідженні, підтверджуються результатами проведеного дослідження та педагогічного експерименту не викликає сумнівів. Достовірність підтверджується глибоким аналізом наукової літератури, методологічним обґрунтуванням вихідних позицій, раціонально підібраними методами, що відповідають об'єкту, предмету, меті та завданням дисертації, у комплексному розкритті питання формування самоосвітньої компетентності учнів основної школи в освітньому процесі з фізики на засадах сталого розвитку.

Науковий апарат дослідження та його ключові поняття визначено з урахуванням результатів досліджень вітчизняних науковців. На різних етапах наукового пошуку дослідником використано комплекс методів науково-педагогічного пізнання: теоретичні, емпіричні, експериментальні та методи математичної статистики.

Оцінка змісту й оформлення дисертації та повнота викладення результатів в опублікованих працях. Дисертаційне дослідження має чітку окреслену логічно побудовану структуру, містить усі необхідні складники, а саме: анотацію українською та англійською мовами, зміст, вступ, три розділи, висновки до кожного з розділів, список використаних першоджерел до кожного з розділів, загальні висновки та додатки. Означені складники послідовно відображають основні ідеї та наукові переконання, засадничі положення та

висновки. Автором проведено детальний аналіз наукової літератури із зазначеної тематики та прослідковується ретельна розробка досліджуваної проблеми.

Основні результати дослідження відображено в 38 публікаціях: 9 статей у провідних фахових наукових виданнях України (8 одноосібно), 3 статті у наукових виданнях держав, що входять до Європейського Союзу (2 одноосібно), 16 статей та доповідей, опублікованих за результатами участі у міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях (13 одноосібно), 9 навчальних посібників (2 одноосібно), 2 статті, які додатково розкривають результати дослідження (1 одноосібно) та 1 авторське свідоцтво. Кількість публікацій, обсяг, якість, повнота висвітлення результатів та розкриття змісту дисертації відповідає встановленим вимогам. Окрім того, основні положення дослідження доповідались на міжнародних, всеукраїнських та регіональних конференціях, обговорювались та отримали схвалення на фаховому семінарі, проведеному за участю науковців кафедри Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Тематика публікацій дисертанта, в яких відображено основні положення і результати проведених досліджень, повною мірою розкривають проблему дослідження.

Дисертація виконана із дотриманням наукового стилю. З вищевикладеного, слідує, що дисертаційне дослідження пройшло відповідну апробацію та є самостійною науковою працею і має завершений характер.

Значення для науки і практики отриманих результатів. Результати наукового дослідження Гайди В.Я. мають наукове і практичне значення, адже комплексно розкривають питання формування самоосвітньої компетентності учнів основної школи в освітньому процесі з фізики на засадах сталого розвитку. Авторська методична система формування самоосвітньої компетентності пройшла апробацію у навчальних закладах Тернопільської, Кіровоградської, Волинської, Черкаської областей та може бути впроваджена в освітній процес ЗЗСО.

Авторське методичне забезпечення для реалізації методичної системи формування самоосвітньої компетентності учнів основної школи, охоплює продуктивні (проблемний, евристичний, дослідницький, проектний) методи навчання та активне впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, цифрових вимірювальних пристроїв, учнівських девайсів, ресурсів інтернет.

Довідки про впровадження результатів відповідають меті дослідження та є підтвердженням його результативності.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації. Загалом позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження, вважаємо за потрібне зробити певні зауваження:

1. При дослідженні теоретичних засад формування самоосвітньої компетентності учнів основної школи у навчанні фізики автором проведено ретельний аналіз нормативних документів та результатів досліджень вітчизняних науковців, проте дуже мало уваги приділено напрацюванням зарубіжних науковців в даній галузі. (розділ 1 підрозділи 1.1-1.4)

2. На рис. 2.6. (с.125) наведено діаграму сформованості рефлексивного компонента самоосвітньої компетентності, проте не зовсім зрозуміло якими методами і засобами відбувалося вимірювання.

3. Методична система формування самоосвітньої компетентності учнів основної школи, представлена на рис.2.9 має узагальнюваний характер і, на нашу думку, може бути використана для формування самоосвітньої компетентності під час вивчення будь якої дисципліни. Тому, можливо потрібно акцентувати увагу на реалізації методичної системи формування самоосвітньої компетентності учнів основної школи в процесі вивчення саме *фізики!!!*

4. У тексті дисертації мають місце огріхи орфографічного, термінологічного та стилістичного характеру.

Слід зазначити, що висловлені зауваження та побажання не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційного дослідження.

Висновок. Проведений аналіз тексту дисертації Гайди Василя Ярославовича на тему: «Методична система формування самоосвітньої компетентності з фізики учнів основної школи в освітньому середовищі сталого розвитку», наукових публікацій, що підготував автор за темою дослідження, дозволяє стверджувати, що вона є самостійним, оригінальним і завершеним дослідженням, що відповідає наказу МОН України №40 від 12.01.2017 «Про затвердження вимог до оформлення дисертацій» (зі змінами), «Тимчасовому порядку присудження ступеня доктора філософії» затверженому Постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 167, (зі змінами внесеними згідно Постановою Кабінету Міністрів України №608 від 09.06.2021) а її автор, Гайда В.Я., заслуговує на присудженням наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 01 – Освіта/Педагогіка за спеціальністю 014 Середня освіта (Фізика).

Офіційний опонент –

кандидат педагогічних наук,

вчитель фізики та математики

школи І-ІІІ ступенів №1 м.Києва

О.В.Слободяник